

Arhitektura zagrebačkog gospodarskog zbora

SPOMENIK KOJI NESTAJE

DAMIR DEMONJA

Summary

Dragutin Kiš: "A Park in Southern Zagreb"

An initiative was started by a group of architects-enthusiasts who believed that the celebration of the 900th anniversary was a good opportunity to promote the idea of a new park in Southern Zagreb. For quite some time (ten years at least) this park has been just a dream and a green smudge on the city map of Zagreb in the future. In the meantime, the green oasis has been assaulted and reduced by new construction, shrinking from the initial 100 hectares to only about 68. Members of this initiative also believe that plans for the park might also inspire a new burst of creativity in Croatia where many beautiful parks were created in the past, such as the Renaissance gardens and parks of ancient Dubrovnik and one of the oldest public promenade and park in this part of Europe: Park Maksimir.

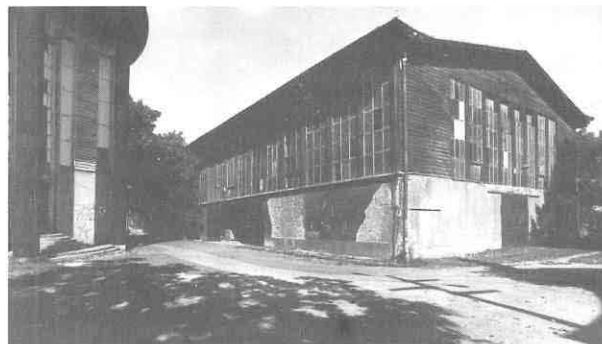

Foto: Milan Drmić

Naša neosviještenost i nebriga, uz pomanjkanje materijalnih sredstava, razlog su postupnog propadanja mnogih spomenika kulture. Posljednji je primjer urušavao istočne polovice tzv. drvenog paviljona u sklopu Studentskog centra. Taj paviljon, u javnosti poznatiji kao Njemački paviljon, jedan je u nizu objekata sagrađenih za potrebe bivšega Zagrebačkog gospodarskog zbora na prostoru južno od željezničke pruge, gdje se danas nalazi Studentski centar. Cijeli kompleks, izveden prema projektu Marijana Haberlea i Hinka Bauera (1936.), primjer je nove, avangardne arhitekture, koja posebno ističe funkcionalnost, u ovom primjeru potpuno ostvarenu, ne zanemarujući pritom estetsku komponentu.

Smješten s južne strane željezničke pruge, tik do nje i paralelan s njom, pravokutna oblika, paviljon je u donjoj polovici bio zatvoren, a gornju su sačinjavale staklene mreže, međusobno odijeljene istaknutijim stupcima, koje su se protezale do drvenog krovništva. Cijelu konstrukciju u unutrašnjosti su podupirali drveni lučni rešetkasti nosači koji su nalijegali na zidane postamente pravokutna presjeka, manje visine no što je bila donja, zatvorena polovica objekta, koja ih je svojom zatvorenošću skrivala. Objekt je imao izrazitu prostornu i veliku graditeljsku kvalitetu, njegova je konstrukcija u cijelosti bila drvena, a posebna je pažnja bila posvećena detaljima konstrukcije. Smjelost i rafiniranost osobito je izražena u izvedbi drvenih lučnih rešetkastih nosača. Mirna, sagrađena u stilu suvremene njemačke izložbene arhitekture, pregledna već pri samom slučajnom prolazu, apsolutno sugestivna da privuče u unutrašnjost, ta lijepa jednostavna građevina impresionirala je kao moderni klasični tržni trijem, pun svjetla, zraka, prostora i maksimalne preglednosti.

Gradnju objekata Zagrebačkog gospodarskog zbora iniciralo je nekoliko država koje su na tim zadacima zaposlile svoje najkvalitetnije arhitekta. U gradnji Njemačkog paviljona nisu sudjelovali njemački arhitekta, kao što je bio slučaj s državama poput Čehoslovačke, Francuske ili Italije, koje su angažirale svoje arhitekta, pa i paviljoni nose imena tih država, već je građen ponarudžbi Zagrebačkog gospodarskog zbora u svrhu iznajmljivanja, a s obzirom na to da je najčešće iznajmljivan Njemačkoj, njegovo drugo ime rezultat je upravo te činjenice.

Dok su se u ne tako davnoj prošlosti naši sugrađani trudili da Zagreb uzdignu na razinu metropole, obogaćujući ga najraznovrsnijim, posebno arhitektonskim sadržajima, mi danas ne činimo ništa da bismo baštinjeno sačuvali. Težina snježnog pokrova kao i trula od nevremena i

nebrige dotrajala drvena krovna konstrukcija, uzroci su rušenja istočnog dijela drvenog paviljona 1994. godine. Pod teretom snijega odlomile su se masivne grede i lukovi koji su držali krovništvo, povukavši tanke, fragilne zidove.

Iako je cijeli kompleks nekadašnjega Zagrebačkoga gospodarskog zbora pod zaštitom Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, tom objektu, kao i ostalima, nije posvećivana pozornost, a ima li se na umu i to da se neprimjereno koristio kao skladišni prostor, neizbježno je bilo da se dogodi to što se dogodilo. Valja se nadati da će se sada, kad je izgubljena vrijedna građevina kojom se grad trebao ponositi, od daljnjeg propadanja zaštititi preostali objekti nekadašnjega Zagrebačkog zbora i da ih neće zadesiti ista sudbina.

Summary

Damir Demonja: "The Vanishing Architecture of the "Zagreb Trade Alliance"

Lack of civic interest and awareness, as well as lack of funds are responsible for the gradual disappearance of much of our cultural heritage. A recent example of this is the crumbling of the east half of the so-called German pavilion, a timber structure built between the two wars as part of the "Zagreb Trade Alliance" complex, now a part of the Student Centre.

This pavilion was one of a series of structures built on the south side of the railway line for trade exhibitions which were the forerunners of the Zagreb Trade Fair. Designed in 1936 by the architects Marijan Haberle and Hinko Bauer, this is a good example of the avantgarde trends of that time which stressed functionality without neglecting the aesthetic component.